• установлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним);

• створювати «кінцевий продукт» — матеріальний носій проектної діяльності (доповідь, реферат, фільм, календар, журнал, проспект, буклет, презентацію, сценарій);

• підготувати цикл занять з тем, які зацікавили б учнів середніх класів;

• представляти створене перед аудиторією;

• оцінювати себе та інших.

Економічна діяльність може носити як пізнавальний, так і творчий характер, що досягається головним чином у практичній діяльності. Увага звертається передусім на таке:

• організація робочого місця — наявність і раціональне розташування необхідного обладнання, інструментів, пристосувань, матеріалів;

• забезпеченість технологічною документацією: кресленнями, картками-завданнями (все це робиться руками і на кошти вчителя);

• організація трудового процесу — планування трудової, в тому числі економічної діяльності;

• виконання роботи в певних рамках часу, контроль якості виконання.

У результаті економічна діяльність дозволяє учням оволодіти навичками отримання максимально можливої кількості продукції необхідної якості при найменших витратах праці, матеріальних і фінансових коштів.

Економічні критерії проекту:

1) потреба у виробі;

2) економічне обґрунтування;

3) рекомендації до використання та реклама виробу.

Економічна освіта й виховання спрямовані, насамперед, на розвиток у кожної дитини дбайливого ставлення до власності, вироблення вміння раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб. Економічні знання відіграють важливу роль у формуванні в учнів таких якостей, які б відповідали суспільним інтересам і сприяли всебічному розвиткові особистості. Вважаю, що проблема розвитку економічних знань у учнів буде актуальною завжди. Тому що нові покоління дітей, які приходять навчатися до школи, повинні також вміти орієнтуватися в непростому сучасному економічному світі. І не завжди ці знання їм можуть дати батьки.

Lahodynskyi O.S.
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Chief of the Foreign Languages Department
Military Diplomatic Academy Named after Yevgeniy Berezniak

INTEGRATED SYSTEM OF TRANSLATOR'S EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT

Анотація. *У статті запропоновано інтегровану систему розвитку емоційного інтелекту перекладача. Описано низку аудиторних (вправи на збільшення швидкості та обсягу перекладу; вправи на розвиток антиципації; вправи на імітацію складних умов роботи; вправи на*

налагодження стосунків із замовником перекладу) та позааудиторних (вправи на подолання стресу; розширення пам'яті; збільшення уваги; відпрацювання швидкозапису та комп'ютерного набору) заходів, які сприяють розвитку емоційного інтелекту перекладача.

Abstract. *The article offers an integrated system of translator's emotional intelligence development. It describes a range of curriculum (speed-and-load translation, anticipation development, high-risk simulation, handling relations) and extra-curriculum (stress management, memory expanding, concentration increase, speed touch-typing and speed note-taking) activities facilitating translator's emotional intelligence development.*

Ключові слова: *перекладач; емоційний інтелект; аудиторні заходи; позааудиторні заходи.*

Key words: *translator; emotional intelligence; curriculum activities; extra-curriculum activities.*

Statement of the problem. Translation is a tough, emotionally tense and exhausting job taking place at high-risk environment of constant flow of information, lack of time and memory capacity for receiving, processing and reproduction of information in a target language, i.e. different system of culture and mentality. Therefore, the biggest professional problem for translators is psychological preparedness for their work where resilience to negative factors is an important part. All types of translating / interpreting work — written and oral — are equally hard to perform because of various factors, basically, the monotony, and high emotional pressure from within and without.

In simpler terms, the conditions of translators' work are extremely hazardous for their mental and physical health. They require specific capabilities to withstand negative factors and to do the work effectively. Here, the necessity of developing translator's emotional intelligence (EI) comes to the fore.

Latest publications. Translation and interpretation have been under research of many scientists [1–3]. The most widely developed areas are general theory and practice of translation/interpretation while pedagogical and psychological issues of training of such specialists, especially their EI development, have not been given appropriate attention.

The aim of the article is to introduce and describe an integrated system of emotional intelligence development.

Main materials. Translator's job is closely connected with the necessity of highly developed EI. Knowing one's own emotions and the emotions of other people, being able to adequately manage stress and adapt to any translation situations as well as positive thinking are the best remedy for preventing, or limiting the impact of negative emotions and their causes that are real obstacles for translators' effective job. Otherwise spoken, EI as well as mental intelligence are the prerequisites for translator's professionalism.

Based on these ideas, we have developed a system of EI development integrated into translation training. It includes the range of curriculum and extra-curriculum activities that would help to increase translator's EI in the process of their professional training (table). An integrated system of EI development does not substitute but considerably enhances translators' training.

Curriculum activities	Extra-curriculum activities
Speed & load translation exercises	Stress management exercises
Anticipation development exercises	Memory expanding exercises
High-risk simulation exercises	Concentration increase exercises
Handling relations role-plays	Speed reading
Handling relations case-studies	Touch typing and speed note taking

Table. Types of activities for translator's EI development

Among curriculum activities we can single out speed-and-load translation exercises. They can be used along with traditional written or oral translation skills development exercises with the single idea in mind to develop students' abilities of high-speed large volume translation (interpreting). Otherwise spoken, students should be able to translate (interpret) with increasing tempo and volume of information in the source language.

Overall, speed-and-load translation exercises contribute to developing high level stress management and adaptability domains of translator's EI as well as intrapersonal skills, for instance, such sub-skills as emotional self-awareness, assertiveness, and self-actualization.

Another group of activities — anticipation development exercises — include communicative tasks aimed at developing student's abilities to anticipate upcoming information in the source language and, therefore, readiness to offer language equivalents. These exercises are of high value to training interpreters as written translators are only partly involved in the process of anticipation. As well as previous exercises they can be used along with traditional translation practice. Anticipation development exercises contribute to intrapersonal, stress management, adaptability, and good mood domains of translator's EI which is bedrock for his/her professionalism.

High-risk simulation exercises are designed to model the high-risk environment in which the translators perform their duties. They can include various distracters in combination with traditional translation exercises simulating the reality of the difficult environment (visual, physical, audio) the translators work in. These exercises are specific in accordance with different types of translation. For instance, training of military interpreters can include simulation of combat environment (fire shooting, sound interference, secrecy of actions) where real-life communication takes place.

High-risk environment is the basic-stress generating factor for translators. Therefore, its simulation contributes considerably across the whole spectrum of EI structure.

Along with this, handling relations role-plays and case-studies are good opportunities for translators to get confidence in rapport building with customers or any other people directly or indirectly involved in translation process. In role-plays students can actively solve problems connected with their professional activity making adequate decisions. For this purpose, the role-plays should be based on real-life situations with complications typically occurring in translation experience. Each role-play should include formulation of the problem (complication), distribution of roles, and the task on how the problem can be solved. On the contrary, case-studies require analysis and

solution of typical translation situations with complications. Role-plays are conducted in pairs while case-studies include students' involvement with everyone's individual input.

These role-plays and case-studies are not similar to the previous exercises which can be embedded in translation building skills activities but they can be practiced at the debriefing stage of such activities. Such exercises considerably increase translators' awareness and understanding of other people's feelings, abilities to cooperate with other people establishing mutually satisfying relationships, therefore, contributing to the development of translator's EI interpersonal skills.

A large range of extra-curriculum activities can be conducted by students (cadets) themselves at their free time. Here, we do not recommend activities specific for translator's job but general ones, efficient for other jobs as well.

For instance, as stress management exercises we would recommend autogenic training including active and passive muscles relaxations exercises in combination with use of music meditation, aimed at distracting from stress-generating factors, thus, decreasing emotional tension, instilling positive thinking, increasing general mood, and overall functional state of translators. Mnemonics and pattern association exercises are of a great use to the translators as they help to expand memory for facts translators should keep until they find appropriate equivalents. Memory expanding works properly along with appropriate memory food (foodstuff improving memory capacity). Memory expanding goes well with concentration development, i.e. practicing focusing on some important facts presented visually and by ear. For speed reading, Schulte tables are of great use, especially for written translators who have to process large amounts of written information. They are grids with randomly distributed numbers or letters designed for development of attention, peripheral vision, visual perception, and, eventually, speed reading. Here, also touch typing is very important which needs special training but it can be combined with typing translations. For oral interpreters we would recommend note-taking techniques which can be found in modern translation-studies manuals. All these activities — curriculum and extra-curriculum — in combination can considerable increase the level translators' EI.

Conclusion. In order to increase translator's EI in training we offer an integrated EI development system including a series of curriculum and extra-curriculum activities to the training program. Most of curriculum activities — speed-and-load translation, anticipation development, high-risk simulation — can be easily embedded into traditional translation development techniques with the aim of developing translator's resilience to negative emotions. Handling relations role-plays and case-studies have the same aims but they can be used as additional briefing and debriefing tools in order to learn lessons from translator's real-life professional situations. Types of curriculum activities have been illustrated with a number of examples in order to give an idea of how to make them up.

Extra-curriculum activities — stress management, memory expanding, concentration increase, speed touch-typing and speed note-taking — can considerably contribute to the EI development by student practicing them individually beyond the class-room or under trainers' control.

Prospects of further scientific research include experimental studies on the EI increase at the system of the translators' training.

References

1. Dongfeng, W. & Dan, S. (1999). Factors Influencing the Process of Translating. — Meta: Translators' Journal, 44(1), 78-100. — http://dx.doi.org/10.7202/004616ar

2. Robinson, D. (2007) Becoming a Translator. An Introduction to the Theory and Practice of Translation. — London and New York: Routledge.

3. Shangarffam, N. & Abolsaba, A. (2009). The Relationship between Emotional Intelligence and the Quality of Translation. — Journal of Teaching English as a Foreign Language and Literature, 1(2), 103–114.

Лещенко Л.П.
старший викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Шамхалова Н.А.
старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. *У статті йдеться про навчання професійно-орієнтованої лексики студентів економічних спеціальностей. Акцентується увага на економічних текстах, лексиці та методиках викладання.*

Abstract. *The article deals with the teaching of professionally oriented vocabulary of students of economic specialties. The emphasis is on economic texts, vocabulary and teaching methods.*

Ключові слова: *економіка, текст, лексика.*

Key words: *economics, text, professional vocabulary.*

В умовах глобалізаційних процесів одним із важливих векторів розвитку мовної особистості студента є його свідоме ставлення до оволодіння спеціальністю, професією. У сучасній методиці викладання мов все більшу увагу дослідників привертають питання формування професійно-орієнтованої лексичної компетенції: В. Борщовецька, Г. Гринюк, Л. Петровська, І. Свердлова, Ю. Семенчук, В. Шмідт. Низка досліджень, яка присвячена сучасним методикам викладання з проблем мовної підготовки студентів економістів, представлена у працях Т.О. Вдовіної, Н.Д. Гальськової, Н.І. Гез, Г.А. Гринюк, Л.Ю. Куліша, Б.А. Лапідуса, М.В. Ляховицького, О.С. Можаєвої, Л.П. Смелякової, С.К. Фоломкіної.

Щодо траєкторії формування майбутніх фахівців економічної сфери на засадах навчальних стратегій під час навчання у ВНЗ, то вона не була розроблена: не приділено достатньо уваги конкретизації вказаних стратегій; не висвітлено особливості її формування у студентів.

Професіонал повинен володіти розвиненою соціально-професійною та практико-орієнтованою компетентністю, в якій поєднуються академічні, соціально-особистісні якості, необхідні для вирішення професійних завдань та особистісної реалізації.